

TIBBIY TA'LIM JARAYONIDA DIDAKTIK YONDOSHUVLAR ASOSIDA TALABLARNING (DIGITAL) RAQAMLI KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI

Komilova Gavxar Maxtumjanovna

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tibbiy ta'limda tibbiyotda axborot texnologiyalari fanini o'qitishning pedagogik kompetensiyalari haqida fikr yuritilib, didaktik ta'lim texnologiyalarining ilmiy-nazariy asoslarini o'rganish va ularni o'qitish jarayonlariga tadbiiq etish zaruriyati haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: didaktik texnologiya, mediamadaniyat, pedagogik boshqaruv, model, kompetensiya, xarakter, tafakkur, model, tuzilma, tadqiqot, faoliyat.

Аннотация. В данной статье рассматриваются педагогические компетенции преподавания информационных технологий в медицинском образовании, необходимость изучения научно-теоретических основ дидактических образовательных технологий и применения их в учебном процессе.

Ключевые слова: дидактическая технология, медиакультура, педагогический менеджмент, модель, компетентность, характер, мышление, модель, структура, исследование, деятельность.

Raqamli kompetentsiyalar tobora rivojlanayotgan, shuningdek, tibbiyotda IT va telekommunikatsiya vositalari yangi bosqichga chiqqan dunyoda tibbiy ta'lim talabalarida digital kompetentlikni shakllantirish zarur bo'lib bormoqda. Biroq, Yevrostat ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, Yevropa Ittifoqi aholisining deyarli yarmi jamiyat va iqtisodiyotda ishtirok etish uchun zarur bo'lgan raqamli ko'nikmalarga ega emas [1]. Bu holat tibbiy ta'limda raqamli kompetensiyalarni shakllantirish usullarini tushunishga yondashuvni o'zgartirishga majbur qildi. Buni, jumladan, Yevropa Ittifoqining "DIGCOMP 2.0 : Tibbiy ta'lim talabalar uchun raqamli kompetensiya asosi" hujjatida sanab o'tilgan raqamli vakolatlar sohasiga tegishli bo'lgan individual tadqiqot loyihalarini amalga oshirishda ta'kidlash mumkin.

Yangilanishning 1-bosqichi: "Konseptual ma'lumot modeli", unda raqamli kompetensiyalarning 5 ta yo'nalishi sanab o'tilgan bo'lib, ularda 21 ta maxsus kompetensiya belgilangan.

Quyida keltirilganlar avlodlararo tafovutlarni hisobga olgan holda, tibbiy ta'lim talabalarini raqamli ta'limga tayyorlashda asosiy bosqichlar:

- Ramkaviy kompetensiyalar - ma'lumotlarni, axborot va raqamli kontentni ko'rib chiqish, qidirish va filtrlash; ma'lumotlar, axborot va raqamli tarkibni baholash; ma'lumotlar, axborot va raqamli tarkibni boshqarish;

-Raqamli kompetensiyalar: raqamli texnologiyalar orqali o'zaro ta'sir o'tkazish; raqamli texnologiyalar orqali axborot va kontent almashish; resurslar va bilimlarni birgalikda qurish va birgalikda yaratish uchun raqamli texnologiyalar orqali hamkorlik qilish; netiket (jumladan, muloqot strategiyalarini muayyan auditoriyaga moslashtirish va raqamli muhitda madaniy va avlodlar xilma-xilligidan xabardorlik);

Raqamli kompetensiyalar turli formatlarda (masalan, matnli hujjatlar, grafikalar, tasvirlar, videolar, musiqalar) raqamli kontentni yaratish va tahrirlash; raqamli kontentni integratsiyalash va qayta ishlab chiqish; mualliflik huquqi va litsenziyalarga rioya qilish;

Agile metodi asosida talabalar doimiy ravishda o'rganishga va bilimlarni yangi vaziyatlarda qo'llashga tayyor. COVID-19 dan keyingi akademik muhitda moslashuvchan va shaxsiylashtirilgan o'rganish imkonini beruvchi texnologiyalarni qabul qilishda tezkor bo'lish juda muhim. Bugungi kunda hukumatlar, muassasalar, o'qituvchilar va talabalar raqamli savodxonlik va umumiy raqamli ko'nikmalarga bo'lgan ehtiyojni boshdan kechirdilar. Biroq, o'tgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bakalavriat talabalari raqamli texnologiyalar bo'yicha intensiv mashg'ulotlarga muhtoj, chunki ularni ta'lim tajribalariga samarali qo'shishga harakat qilmaydilar.

Bundan tashqari, talabalar tomonidan o'z-o'zidan idrok etilgan raqamli kompetensiya darajalarini tushunish o'rganishni osonlashtiradi, chunki talabalar o'zlarining fon xususiyatlariga asoslangan turli xil raqamli tajribalarga ega. Demak, talabalarning yangi bilimlarini raqamli texnologiyalarning talabalarning ta'limiga ta'sirini o'rganish uchun vositachi sifatida qabul qilinadi. Raqamli o'quv muhitida ta'limning tabiati va mazmuni bilan bog'liq omillar talabalarning idrok etishiga ta'sir qiladi.

Ta'lim sohasidagi sifat o'zgarishlari mehnat bozori talablarini qondirishga qaratilgan bo'lishi kerak, bu esa yuqori professional malakaga, yetarli malakaga ega bo'lgan, ishlab chiqarish jarayoni doimiy o'zgaruvchan sharoitlarga tez moslasha oladigan raqobatbardosh mutaxassisni talab qiladi. Kasbiy ta'limning hozirgi bosqichida rivojlanishning mumkin bo'lgan yo'nalishlaridan biri ta'lim va ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish hisoblanadi. Voyaga etgan odam asosiy ish bilan vaqt bilan chegaralangan, o'z munosabati va fikriga ega, shuning uchun unga biron bir ilmiy pozitsiyani qabul qilish qiyin, chunki u o'z tajribasiga tayanmasdan yordam bera olmaydi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) va Internetning keng tarqalishi talabalar o'rtasida axborotni idrok etishning yangi

uslubining xususiyatlarini shakllantiradi. Bu, xususan, uni olishning vizual usuliga e'tibor qaratish, shuningdek, ko'pincha ahamiyatsiz bo'lgan, talabalarning dunyoqarashini shakllantirishga olib keladigan axborot birligi qismlarining qismini ifodalovchi klip kabi singdirishni o'z ichiga oladi. Shu sababli, so'nggi paytlarda ko'proq odamlar o'quv jarayoniga infografikani joriy etish zarurligini muhokama qila boshladilar. Muammoni ko'rib chiqishning ahamiyati davlat ta'lim standartlarini joriy etish bilan bog'liq bo'lib, tavsif, xulosa, insho, ya'ni turli adabiy janrdagi talabalarning rivojlanishi bo'lib, u bir tomondan amaliy natijalarga qo'yiladigan talablarda matnni mavhum shaklda taqdim etish qobiliyatini o'zlashtirish zarurligini belgilaydi.

Boshqa tomondan, har bir talaba dunyoning istalgan nuqtasida muloqot qilishi va axborot texnologiyalaridan foydalanishi mumkin bo'lgan AKTga boy muhit yaratish va undan foydalanish ustuvor vazifa hisoblanadi. Talabalarning raqamli kompetentsiya tizimi raqamli texnologiyalardan foydalanishga moslashtirilgan va u besh o'lchovga ega:

1. Axborot va ma'lumotlar savodxonligi (masalan, ehtiyojlarni ifodalash, manbalarning dolzarbligini baholash, raqamli ma'lumotlarni tartibga solish);

2. Aloqa va hamkorlik;

3. Raqamli kontent yaratish (masalan, yaratish, takomillashtirish va tahrirlash, mualliflik huquqini tushunish, kompyuter tizimlariga tushunarli ko'rsatmalar berish);

4. Xavfsizlik;

5. Muammoni hal qilish [2].

Raqamli kompetentsiya oltita yo'nalish bo'yicha tavsiflanadi:

1) asoslar, kirish va raqamli tushunish;

2) Axborot va ma'lumotlar savodxonligi;

3) Muloqot, o'zaro ta'sir va hamkorlik;

4) Raqamli kontent, yaratish, ishlab chiqarish va nashr etish;

5) Xavfsizlik va resurslardan barqaror foydalanish;

6) Muammolarni hal qilish, yangilik va uzluksiz o'rganish [3].

Raqamli texnologiyalarni raqamli tilda tushuntirish uchun ishlatiladigan asosiy atamalarga axborot va kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) savodxonligi, Internet ko'nikmalari, axborot savodxonligi, media savodxonligi, raqamli savodxonlik va raqamli kompetensiya kiradi. Ular orasida texnologiya bilan bog'liq bilim va ko'nikmalarni tavsiflovchi rivojlanayotgan kontseptsiya bo'lgan raqamli kompetensiya doimiy o'rganish uchun muhim bo'lgan muhim kompetentsiya sifatida tan olingan. Oliy ta'lim tadqiqot kontekstida u "yangi texnologik vaziyatlarni moslashuvchan tarzda o'rganish va ularga qarshi turish, ma'lumotlar va ma'lumotlarni tahlil qilish,

tanlash va tanqidiy baholash, muammolarni ko'rsatish va hal qilish uchun o'z mas'uliyatini anglash va o'zaro huquqlar xamda majburiyatlarni hurmat qilishni tarbiyalashda texnologik potentsiallardan foydalanish, umumiy va hamkorlikdagi bilimlarni shakllantirish qobiliyati" deb ta'riflanadi [4].

Tibbiy ta'lim talabalari uchun Yevropa raqamli ta'lim tizimiga ko'ra, raqamli kompetensiyaning beshta asosiy komponenti:

1. Axborot va ma'lumotlar savodxonligi
2. Muloqot va hamkorlik
3. Raqamli kontent yaratish.
4. Xavfsizlik.
5. Muammolarni hal qilish [5].

Xulosa qilib shuni aytilish mumkinki, tibbiy ta'limda raqamli kompetensiyaning asosiy komponentlari insonning umrbod ta'lim olishi va ish bilan ta'minlanishini qo'llab-quvvatlash uchun asosiy hisoblanadi. Shu sababli, raqamli muhitda o'quv jarayonining kognitiv, hissiy va ijtimoiy jihatlarining talabalar istiqbollari alohida e'tibor talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://ec.europa.eu/eurostat>
2. Xanbabayev X.I., R.Tashpulatov, Sh.Madrakhimov, O'.Jumanqo'ziyev. Methods of teaching languages programming based on the design method // International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECS). -ISSN: 1308-5581, Vol 14, Issue 07.2022. 1971-1975
3. Komilov N. Oliy tibbiy ta'limning umumiy tendensiyalari va qonuniyatlarini rivojlantirishda tibbiyot tarixi fanining o'rni // Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi. №9. 2023. - B.782-787.
4. Kadirova M. Tibbiy ta'lim japyonida kasbiy kompetentlikni metodik takomillashtirish texnologiyalari (tibbiyotda pedagogikani o'qitish micolida). Pedagogika fanlari doktori ... diss. – N., 2023. – b. 113.
5. Marcel Pomohaci, Sopa Ioan-Sabin, Lucian Blaga. The Importance of Anthropometry Measurements in Analyzing the Impact of Sports Activities on Students // Land Forces Academy Review 22 (1), March 2017. – P.126.